

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 cor.
pe 6 luni 10 cor.
pe 3 luni 5 cor.
pe o lună 2 cor.

N-ri de Duminică pe an 4 cor.

pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un nr. garmond: prima dată în
la 1/2 de la 12 bani; a 2-a
la 1/4 de la 12 bani; a 3-a
la 1/8 de la 12 bani; de fiecare publicație.

Adăpt abonamentele, cât și teorii
și articolele se plătesc înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitatul

Scrierile retrădate nu se primesc

Burgul și Români.

Am fost la Burg acum sunt 13 ani: cu Memorandul. Dar nu ni-s'a dat intrare, deși duceam jalba unui popor de aproape trei milioane.

Așa dispusesse guvernul maghiar din Budapesta.

Zilele aceste tot guvernul maghiar a consiliat pe M. Sa să primească în audiență să asculte, asupra crizei de guvern, păgerea a 16 bărbați politici maghiari, după ce a ascultat deja pe vre-o 5. Au fost la audiență până și baronul Bánffy, a cărui partid numără numai cu 2 deputați mai mulți de cât sunt în partidul naționalităților. Președintele partidului național n'a fost însă invitat la audiență. Români și celelalte două naționalități, sunt și acum ținuți departe de Burg.

De ce?

Guvernul din Budapesta o știe.

Dăm însă cu socoteală și noi.

Pentru-că ce vedem în jurul nostru?

Vedem tendințe nu numai de a maghiariza armata, dar mai presus de toate — naționalitățile. Vedem că până ș'acum, de când a demisionat, guvernul Tisza a mijlocit titluri de nobleță, de consilieri regesti și altele, pentru o mulțime de partizani... Când cercetăm însă după meritele acestor cetățeni, chiar după mărturisirea unei părți — celei mai însemnate! — a presei maghiare, ce rămân? Că cetățenii distinși cu titluri și unii cu slujbe mari, n'au alte vrednicii de cât să au spriginit moralmente și materialmente

(mai ales *materialmente*!) politica partidului liberal, care decenii întregi a fost ca o năpastie asupra țării și a contribuit ca s'ajungă treburile statului în halul trist de azi. Și mai vedem, că pe când guvernul Tisza îmbogățește heraldica țării cu insignii d'ale unor cetățeni ai căror părinți au venit din Galiția cu «pinkel»-ul în spinare, p'atunci administrația militară ce descopere? Descopere că rabinerii acestei seminții au falsificat, de ani mulți, matriculele numai ca în felul acesta să scutească dela slujba militară *zeci de mii* de tineri...

Ean' să se fi întâmplat asta între Români? Ce mai vuiet s'ar face, cum am fi denunțai la Burg ca infidei, ear biserica noastră ca vrednică de osândă.

Ovreii sunt însă cruțați, pentru-că afară doar de poporali, încolo în fie-care partid maghiar sunt Ovrei, și dacă ei au ajutat cu bani grei până acum partidul liberal, mâne au s'ajute alt partid, numai să vină la putere... Ei se alipesc tuturor partidelor, fie cât de șoviniste, le ajută cu bani, numai să-i lase și cruce și pe ei, cum s'a întâmplat asta prin Maramurăș și alte comitate dela Nord. (Vezi cartea «Kazarit», de Bartha Miklós)...

Eată de ce în țara asta un Falk Miksa e primit la Burg, reprezentanții legali ai poporului român sunt însă ignorați de guvernul din Budapesta. Deputații Români primiți la Burg ar fi adică o notă discordantă. *Ei singuri* ar putea să spună M. Sale că detestează nu numai politica ce s'a făcut, ci și pe cea pusă în perspectivă de corifeii politici din Dietă.

Ei singuri ar putea spune M. Sale, că dacă erau avisate guvernele numai la voturile cercurilor maghiare, transacția dela 1867 de mult era nimicită și întreaga întocmire în armată resturnată. Ei singuri ar putea spune, că guvernele partidului liberal au dezvoltat activitate mai ales întru slăbirea naționalităților cari în toate vremurile, dar mai ales la 1848—49, au rămas credincioase Tronului... Ele singure ar putea ruga pe M. Sa să se îndure și în viitor să nu mai dea puterea unor bărbați politici cari se preocupă numai de interesele speciale maghiare și nesocotesc interesele superioare ale țării și monarhiei.

Politica șovinistă are însă interes mare ca la Viena să nu se accentueze asemenea lucruri, ci totul să fie prezentat acolo așa, că M. Sa n'are de ales decât dintre părerile esmise de corifeii șoviniști, cari ori cât s'ar război pe chestii de partid, sunt însă perfect de înțeleși întru a ține naționalitățile departe de Burg.

Se înțelege că lucrul acesta se va răzbuna și el, întocmai după cum s'a răzbunat asupra partidului liberal, care monopolizase puterea și ori-ce ascendență asupra Burgului. Pentru-că dacă e constituțional și etic ca asupra mersului treburilor politice să aibă înfruntarea partidele din Dietă, cu atât mai necesar este ca la întocmirea acestor afaceri să se dea ascultare naționalităților. Și cu cât mai mult se va înfriza să se ia avisul nostru la certe complicațiuni, cu atât mai rău pentru țară și pentru guvernanți.

MUSTANGERUL NEGRU.

De

5

MAYNE-REID și F. WHITTAKER.

(Urmare.)

Era un frumos tinăr Virginian, care emigrase în Texas și venise cu Washington în aceste țări livezi, nu numai pentru a câștiga ceva bani, prințând ca să salbatiei, dar' mai ales pentru-că adora această viață liberă, această viață aventuri, atât de pătimașă, cu toate primejdiile greutățile sale.

Expedițiunea prezentă era cea dintâiu, pe care o întreprindea în prairie.¹⁾

Făcuse cunoștință cu W. Carrol în vechiul oraș Nakogdoches; se asociaseră cu plăcere, fiind surprinși de o neexplicabilă simpatie unul pentru celălalt.

Pe când își făceau pregătirile de plecare un individ li-se prezentase rugându-l cu atâta stăruință, să-i dea voie ca să-l însoțească, încât, cu atât neîncrederea și antipatia bătrânului vânător, și mai tinăr, adică cel mai entusiast, îl decise să treacă peste presimțirile sale, și astfel luaseră el pe străinul, pe care de altcum numai înmăplarea li-l adusesse.

Acesta era un tinăr, cam de vârsta lui Thom-son; spusese, că se numește Louis Lebar de origine din Luiziana.

Toată persoana sa îndreptăția pe deplin înțeleptele celor doi amici. Dela prima vedere W.

¹⁾ Prairie, nume adoptat pentru câmpurile pustii ale Americii. Sinonim cu românescul: bărgan.

Carrol simțise pentru el o mare scârbă, care cu încetul se schimbuse într'o adevărată ură.

Și, ce e drept Lebar nu avea nimic în avantajul său.

Era mic, îndesat, cu umeri largi, ușor încovoiați. Coloarea feței sale semăna cu a unui mulatru; o mare barbă neagră, nepieptenată, pe care o lasă să crească, în voia ei, făcea fața sa și mai mohorâtă.

Ochii sei erau mereu în mișcare și privirea sa semăna în același timp cu a vulpei și cu a lupului.

Antipatia lui Carrol mai avea și alte motive. Intr'adevăr auzise pe necunoscut murmurând în somn cuvinte ciudate, între care se ivia des acela de asasinat.

Carrol trăsesse de aci contuziuni sinistre.

Vom vedea, mai târziu, că acestea erau prea adevărate...

III.

O surpriză neplăcută.

Cei doi amici încetaseră de a vorbi despre tovarășul lor, și acum mergeau mai iute, îndreptându-se spre coliba, care de mai multe săptămâni le servia de locuință. Era o clădire grosolană, făcută din trunchii de arbori și rezimată de o stâncă, ce domina afluentul Trinității și se afla la un kilometru și jumătate depărtare de locul, unde-și stabiliseră corralul.

Nu mai erau departe de dansa și catării lor urmau cu un pas mai repede malul râului, când Wash, care era obișnuit cu surprizele acestui traiu de aventurieri, și ai cărui ochi mereu deștepți, tresări deodată pe șeaua sa și strigă, arătând cu degetul în direcțiunea apei:

— Privește, dragă!

— Dar' ce? întrebă Thomley.

— Colo, la oare-care depărtare de râu, în prairie. Nu observi nimic?

— Ba da! văd ceva alb, care seamănă cu pânza unui cort.

— Un cort?

— Da, nu-i așa?

— De loc, e covăltirul unui chervan de emigranți.

— O trăsură! Cum se poate!

— Vai, da!... Și dracu să-i iea!

— Dar' ce-ți pasă d-tale de ei, dacă cumva nu te înșeli?...

— Nu-mi place! Am venit aci în credință, că voi fi singur și nu voi găsi nici o față palidă, cum zic prietenii lui Ludovic Lebar, dar' văd, că voi fi obligat să-mi iau catrafusele și să plec earăși la întâmplare. Astfel am străbătut deja Statele Tennessee, Luiziana, Arkansas, și am urmat pe o întindere de sute de kilometri malurile râului Mississipi. În zadar! Peste tot mă ajungeau afurisitele chervane de emigranți; corturile se instalau, turmele lor străbăteau câmpia, alți albi sosiau și orașe noi se întemeiau. M'am înnapoiat spre Sud, până la râul Roșu; acolo am găsit mai mulți emigranți și case. În fine, în ultim resort, cum zic Creolii din Luiziana, am venit aci la hotarul Texasului. Vreme pierdută! Osteneli zadarnice! Eată, că sosesc fețele palide! Ce nenorocire!

(Va urma.)

Adrese de aderențe.

Din incidentul criminaletă alegeri din Cehul Sălagiului, alegătorii și poporul din Baia-mare și jur, au adresat Magnificului Domn George Pop de Băsești următoarea adresă:

Ilustre Domnule!

Indignați până în adâncul sufletului, am aflat știrea revoltătoare, despre atacul laș și rușinos, ce au săvârșit canalia din Cehul Silvaniei, asupra alegătorilor români din acel cerc, cari sub conducerea D-Voastre, a candidatului lor iubit și stimat, mergeau la urnă spre eserciarea celui mai sacru drept constituțional, alegerea deputatului dietal.

Știm, cum au mers miile de alegători români, liniștiți, în pace, cu demnitate, cum merg creștinii la biserică.

Știm, cum i-au vizitat pe toți, pe rând zbirii puterii, și i-au despoiat până și de pipe, și luând cu brutalitate dela moșnegi bătrâni toiagul de razim, și așa, vizitați și despoiați i-au slobozit în gura bătașilor, cari ca niște fiere sălbatice au fost ascunși prin casele vecine, și de acolo au năvălit înarmați asupra poporului pașnic și lipsit de ori-ce mijloc de apărare.

Știm și acea, că furia bandei sălbatice, pe Tine te-au vânat în locul întâi, ca să-ți stingă zilele, să lipsească partidul nostru național de fala și de podoaba sa. Te-au lovit, te-au rănit, te-au încrunțat, au voit să te ucidă!

Te-a apărat însă geniul bun al scumpei noastre națiuni, Provedința dumnezeiască te-a scăpat, ca prin minune, din mâna ucigașilor lași și perfizi.

Te-a scăpat și te-a salvat, iubirei noastre, și pentru-ca mărturie clasică să fi înaintea lumii, ce însemnează în Ungaria, sub acest sistem de guvernare, libertatea constituțională, și cum, dacă noi Români și în genere naționalitățile nemaghiare, voim să ne exercităm dreptul cetățenesc de alegere, trebuie să fim gata a trece peste trupurile bandelor de ucigași, cari ne stau în cale, și cu violența armelor ne împedecă împlinirea datorințelor noastre cetățenești.

Provedința dumnezeiască te-a mântuit, ca prin minune, ca să dovedești lumii civilizate, că o mie de ani nu i-au putut civiliza, nu i-au putut europeniza, pe adversarii nostri politici: și acum se simte pe ei mirosul aziatic, pe acei bătași lași și pe patronii lor.

In zădar: *naturam si expellas furca, tamen usque redibit!*

Veniți deci, toți Români, din toate unghiurile țării, protestați cu noi dimpreună, în contra selbătăcietății săvârșite în Cehul Silvaniei, esprimați cu noi dimpreună justa noastră indignațiune față de atentatul mișlesc, săvârșit înaintea ochilor, cu conlucrarea autorităților administrative, și sub ochii gendarmeriei și a soldaților săculi, în contra alegătorilor români, și mai ales în contra presidentului partidului nostru național.

Veniți cu totii, să-l gratulăm ilustrului și Marele patriot George Pop, că Provedința dumnezeiască l'a salvat din mâna ucigașilor.

Primește, Ilustre Domnule, expresiunile aceste de stimă, de aderență și de congratulare, ca un balzam alinător pe rana dureroasă, ce ți-au deschis dușmanii lași și perfizi.

Să trăiești la mulți fericiți ani, să ajungi biruința splendidă a drepturilor popoarelor

subjugate, pērirea tirāniei și strălucirea soarelui libertății!

Baia-mare, 4 Martie 1905.

Românii alegători din Baia-mare și jur.

Alegerea dela Cehul Silvaniei.

Asupra alegerii dela Cehul Silvaniei «*Alkotmány*» dela 5 Martie scrie următoarele:

Și antecedentele primei alegeri din Ceh, au purtat timbrul celui mai scârbos terorism. Directorii institutelor de bani din loc amenințau cu abdicarea creditelor, cu impecesuarul, pe juzii comunali cu suspendare, pe învățători cu detragerea ajutoarelor de stat iar pe preoți cu detragerea congruei întregitoare a veniturilor lor.

Nu vorbesc, pentru-că se știe publice, de corupții cu mâncări, băuturi, voturile cumpărate de corteșii ovrei cu câte 20—30 cor., amintesc numai atâta, că deja la alegerea întâiu s'au început feluritele insulte, cu cari au fost tratați îndeosebi preoții gr.-cat. Și anume: doi preoți gr.-cat. cel din Illyésfalva și cel din Szamosujlak au fost *faptice insultați*, așa că nici azi nu sunt reculeși de loviturile primite.

Poporul văzând, aceasta procedură imorală ce nu se putea împăca cu conștiința-l și naturelu-l pacinic, în nici un caz și cu toată mizeria mare din ținutul acesta, pentru nici un preț, n'a voit la balotagiu să-și dea votul pentru candidatul liberal și așa partidul liberal mergea la sigură cădere.

Atunci au inventat un draconic și barbar plan. Au angajat, după o versiune 90, după alta 150, după o a treia 300 bătași și cu aceștia au închis calea alegătorilor lui George Pop, cari veneau din trei părți în Ceh. Pe cei ce veneau dinspre Zelau, i-au bătut acolo; *oamenii bătrâni, cărunți, au fost doborâți la pământ și tratați ca și bestii*. Pe cei ce veneau dinspre Someș, i-a primit solgăbirăul Ujhelyi Sándor și sub pretext, că vrea să-l perchiziționeze, i-a oprit în piața din Ceh, unde *bestii înarmați cu ciomege sub scutul geandarmilor* au tăbărit asupra lor și a fost norocos omul pacinic și nearmat, dac'au putut scăpa cu fuga, pentru-căci operau deja și *geandarmii cu baioneta și patul puștii*, până ce i-au alungat de pe teatrul alegerii. Numărul victimelor și aici a fost mare.

Și mai oribilă a fost soarta în 'ocul al treilea a alegătorilor ce veneau dinspre Bükk. Acolo a fost o *adevărată baie de sânge*. George Pop, candidatul și alegătorii săi, informați de mai înainte despre infernalul plan, au cerut dela vicișpan miliție și așa, și dinsul, dar și alegătorii săi — precum au arătat urmările — au fost durere în credința, că vestea despre atacarea lor e numai scoritură ori cel mult apucătură cortedească. Altcum a fost, vestea a fost prea adevărată — pentru-că îndată ce George Pop de Băsești în fruntea alegătorilor săi, a intrat în Ceh, acolo unde strada era mai strâmtă, o grămadă de geandarmi au început a le face perchizițiune alegătorilor, luând și dela bătrâni, cari veneau pe jos, băte, briceaguri, pipe și câte-o sticlucă de rachiu și după-acea erau sloboziți mai departe. Oamenii veneau într'o grupă toți pe jos, om lângă om, așa s'a întâmplat, că mergând geandarmii la vre-un 1/2, chilometru, asupra mulțimei strânsă grămadă, o *bandă de bestii îmbrăcați în chipul de oameni, înarmați cu pară, drugi de fer și pe pept cu cocarde naționale maghiare în frunte cu haiducul fibirăului* și alte uniforme de slujitori comunali, la un semn dat, strigând „*Ura!*” „*Dați în cap la valahi!*” au tăbărit asupra mulțimii neapărate.

Intr'o clipă au lovit în cap cari dela sania lui George Pop, apoi i-au spart lui însuș capul, răsturnându-l sania; pe urmă i-au bătut pe celalți până la sânge. O parte a alegătorilor a fugit, lta a fost înhățată cu forța în tabăra guvernamentală, dându-și acolo și votul, a treia parte cu ajutorul miliției sosite într'astea până la piață, au ajuns la localul nostru, unde președintele alegerii baronul Diószeghy, primarul din Zelan, declarând-o de „casă suspectă”, nu ni-a permis intrarea; după cele întâmplăte ne temeam viața, în frig și în liber — cu atât mai ales că și alegerea întâiu a durat până târziu după miezul nopții — să fim rămas ar fi fost adevărată ispită Dumnezeiască; au hotărât să ne retragem de pe teatrul alegerii. Martor ni-e pe aceasta dl Nagy Rezső, majorul re-

gimentului de infanterie 82, care a fost de la cu miliția.

Că unde poate ajunge nedreptatea întărită pe preocuparea omenească, nimic nu dovedește mai eclatant ca faptul, că președintele alegerii baronul Diószeghy, când candidatul scaldat în sânge a intrat la dânsul să ceară loc pentru pansarea ranelor sale, pentru-că geandarmii în calitate noastră nu l-au lăsat, ieșind dela președinte un individ l-a lovit în piept pe *bătrân de șapte-zece de ani scaldat în sânge* și că pentru aceasta a cerut dela președinte apărare vieții, acela încă pe dânsul, pe cel bătut, apostrofat, să se poarte corect, altfel îl deapă L-a apostrofat pe acela care de 50 ani își vedește comitatul, care în trei cicle a fost deputat în Dietă, care a luat parte la toate mișcările comitatului ca membru în congregație și care e posesorul a 3000 jughere de pământ.

Pe Dr. Mihályi, deputat, care a ajutat George Pop mergând l'a președinte, un individ necunoscut de dânsul la primit cu aceste cuvinte în antișambra localului alegerii:

— *Nici un cuvânt, de fi-e scumpă viața!*

Retrăgându-se alegătorii lui George Pop partidul liberal a votat liber, și frumos controlat de nimeni din partidul contrar, chemat-au până și pe morții (pân'aci am curiozitate pozitivă despre 4 morți) verbuțat-au urmă alegătorii și dintr'aceia ce nu erau de față și cu aceștia și cu ei duși cu forța, au ales cele 1475 din 3330 voturi ale cercului Cehul Silvaniei. Și de ce s'a întâmplat toată această ticăloșie strigătoare la cer? De ce s'a putut săplina barbaria aceasta într'un stat de drept? Ce idei poate s'aibă, la vederea acestor ticăloșii poporul, despre cel ma frumos drept al sărbătorit?

Pân'aci descrierea fidelă și istorică a faptelor.

Nu vreau să apreciez mai profund faptul, că nu m-au ocupat nici pân'aci și nici n'au de gând să mă ocup de politică, dar nu pot lăsa neatent că „*Justitia est regnorum fundamentum*” e adevăr etern, care dat la o parte, ca ori-ce alt, se resbună.

Un smerit cuvânt către frații preoți dela sat

Demersul și rezultatul alegerilor dela Cehul Silvaniei ne dau triste experiențe și învățături, cari mărturisesc că poporul nostru în multe locuri moralicește e de excepție ear' politicește e încă nematur, ne conștient de eu-l său și de drepturile sale. Ca pentru-că dela sate, și trăind între popor am avut ocaziune a studia și esperia cauzele care împedecă prosperarea lui în cele sufletești și lumești.

Azi conducătorii firești, preoții, cu foarte puțină excepțiune, numai în cele sufletești să pot afirma ca atari, ear' în celelalte ferințe conducerea o poartă aceia, cari mai prosperarea poporului nu o doresc. drept că curentul politic de azi știe să găsească mijloace pentru înlăturarea preoțimii în fruntea poporului, dar' cauza principala pentru care preotul e silit a rămâne în conducerea numai în cele sufletești, și nu și cauza neprosperării e după a mea părere necumpătul în beatură, ba pasiunea și stimpărată a beției.

Această boală face poporul nefericit, demoralizează, îl schilăvește trupește și sufletește. Pofta rachiului îl face, că în multe locuri, Dumineca și în sărbători să lipsă dela biserică, ear' în zile comune, în zile de lucru să-și doarmă amorțala din altă parte. Această patimă face ca țaranul să-și lăseze ultimul său filer jidanului din sat, până acasă familia flămânzește și copii sunt în cale ca val de ei. Această boală face, că țaranul ascultă orbis, dar' în detrimentul său, îndemnurile și sfaturile jidanului, căci jidanul e bun, dă rachiu și pe el. Tot această boală îl face că la

rite alegeri, desconsiderând pe binevoitorii și conducătorii săi firești și în butul interesului său propriu să se facă unealta celor ce-l adapă. Această slăbiciune a țaranului nostru o cunosc și puternicii din provincie și la ocaziuni date se și folosesc de ea.

Spre ilustrarea acesteia să-mi fie permis să aduc un exemplu dela alegerea din toamna trecută a membrilor congregațiunii comitatense din cercul nostru. E de observat că în cercul acesta curat românesc, era până acum, nu știu pentru-ce, o conțelegere tacită de a să alege de membri în congregațiune câte un român și un maghiar. La alegerea din toamna trecută s'au propus spre alegere, din partea comitetului național din Orade, doi Români, dar' n'au reușit, ci prin forțarea organelor administrative, sau ales doi jidani, — ear' când la câte-va zile după alegere i-am făcut protopretorului imputări pentru-ce nu s'au observat cel puțin uzul din trecut, alegându-se un român și un maghiar, și spunându-i, că alegerea precum s'a întâmplat este rușinea cercului întreg, — mi-a răspuns, că eu nu pricep politica, ca el au lipsă la prevăzuta alegere dietală de jidani și așa a trebuit să-l deoblige, căci jidanii au mai mare influență asupra alegătorilor ca preoții, pentru-că birturile fiind din plin, au mai dese conveniri cu poporul, — ear' rachiul are putere mai atrăgătoare decât vorbele dulci ale preoților. Și rezultatul alegerilor din multe cercuri au adevărit aserțiunile fibirăului nostru. Eu singur am văzut cum îndesau Jidanii pe țărani Români înșepeniți de rachiul în vagoane de vite și îi duceau la *Ceica* și *Aleșd*.

Aceasta slăbiciune a poporului nostru face pe jidani aroganți, îngâmfaiți și laudăroși în așa măsură, că un arendaș, la auzul meu s'a fâlit, că el singur e în stare să înlocuiască cinci-zece de sate valahe acolo unde ar avea el. — Tot Jidanilor ocrotiți și sprijiniți de puternicii zilei este a se atribui palmuirea unui venerabil protopop român, ba pe cum să scrie, și spargerea capului Ilustrului Sărbat George Pop de Băsești în Cehul-Sărbăului.

Drept aceea în aceasta stare deplorabilă noi preoții dela sate, fără diferența religiunii, ajutăm de inteligența laică, unde este, să ne nizuim pe tot locul și în conformitate a emancipa poporul nostru de sub influența jidanilor. — Au fost și poate sunt în unele locuri, reuniuni de temperanță, însă aceste după experiență nu mult sporiu au făcut. — Trebuie să ne folosim de mijloace mai radicale. — Nu peste mult să vor ține în propopiatele gr. cat. unite conferințele preoțești de primăvară, în programa cărora ar fi de dorit să se iee la discuție și ordinațiunea ministrului de interne de sub Nr. 21534/III b. din 1904 cu privire la închiderea birturilor în localităților pentru vinderea vinarsului, — să se iee măsură că birturile în toate satele să fie închise nu numai sub serviciul divin, ci să se provoace deputații dietali din respectivele cercuri, de ori-ce partidă ar fi, să din resputeri să se lucre spre a se aduce lege, ca în Dumineci și la Sărbători birturile, întreaga ziua să fie închise. Laudabila hotărâre în privința aceasta ne dă exemplu de urmărit.

Nu știu că frații neuniți țin oare atârși conferințe preoțești? În cazul contrar încă este *modus in rebus* și s'ar putea lucra pentru ajungerea scopului amintit.

Rog însă pe frații neuniți să nu iee în nume de rău că mi-am luat îndrăzneala a le adresa și lor smeritul meu cuvânt, nu

caute la persoana neînsemnată a umilinței mele, ci caute la emanciparea și bunăstarea atât morală cât și materială a nefericitului popor, pentru-ca deși în cele religioase suntem în două tabere despărțiți, dar un sânge suntem și prin urmare uniți suntem și uniți trebuie să fim întru iubirea scumpului nostru popor român, din a cărui sân am eșit. — Trebuie deci să lucrăm împreună și în conformitate pentru-că: «unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește» . . . și numai astfel purcezând, vom readuce poporul concretizat nouă la cunoștința de sine, ear adus odată la prosperare în toate referințele sale, își va ști câștiga respect și mai bună tractare din partea acelor, cari azi îl tractează ca pe nește ființe necuvântătoare.

Drăgești, 3 Martie 1905.

Ioan Papp,
preot gr. cat.

Matineul școlii de fete cu internat.

Duminecă după amiaz am avut deosebită plăcere de a asista la o serie de drăgălașe prestațiuni declamatorice și muzicale la școala noastră de fete cu internat, din Arad.

Laudă se cuvine corpului profesoral pentru stăruința sa în astfel de lucruri bune, precum și elevelor, pentru silința ce și-au dat, de a corespunde pe deplin așteptărilor publicului românesc cult.

O rugăciune, adânc simțită a fost poezia lui Eminescu „Rugăciune“ predată de mititica E. Drăghici.

Corul elevelor a cântat un frumos terzet, un cântec românesc.

„La noi sunt lacrimi multe“... poezia lui O. Goga (Noi) a fost declamată foarte bine de eleva M. Lazar. Foarte inteligent și cu o dicțiune perfectă românească a fost declamată poezia Glosa de M. Eminescu, de eleva Aurelie Popescu.

Eleva Zina Popovici a acompaniat la pian cu o deplină dexteritate pe elevele M. Popovici (vioară) și A. Popescu (voce).

Doina lui G. Coșbuc, a fost declamată cu o rară pricepere și adânc induiosător de eleva Florica Cărăbaș. Iar când în punctul următor eleva M. Bogdan a cântat (cu acompaniament de pian) o doină, numărosul și distinsul public a aplaudat cu frenesie.

„Din Bătrâni“, sunt două tablouri, cu cari se incheie seria prestațiunilor. Primul a reprezentat cele patru anotimpuri, iar al doilea „Doina“.

Tot cu Doină mă mai țin...!

Costumele au fost admirabil de frumoase, și tablourile bine arangeate. Au plăcut publicului foarte număros.

După-cum suntem informați, pregătirea costumelor se datorește d-șoarei profesoare Hermina Ciorogariu; iar textul (versuri) recitat la prezentarea tablourilor cu dibăcie de eleva Ecaterina Biriș, d-nei M. Botiș Cioban.

Ne place a vedea astfel de prestațiuni; și ni-se încălzește inima, văzând, că în condițiunile modeste în cari se găsește școala noastră, dă dovezi de vigoare și vitalitate. Un semn, de mare menire și frumos viitor.

Dumnezeu să ajute!

Prezent.

Audiențele la Majestatea Sa.

Duminecă Majestatea Sa a ascultat pe trei politicieni. Pe contele *Zichy János*, pe baronul *Bánffy Dezső* și pe *Falk Miksa*.

Erți, Luni Majestatea Sa n'a primit pe nici un politician, fiind zi de audiență generală. Ordinea celorlalte audiențe s'a stabilit în următorul chip Marți: *Hodossy Imre*, *Tóth János*, conte *Apponyi Albert*; Mercuri: *Darányi Ignác*, *Thaly Kálmán*, *Láng Lajos*;

Joi: *Tomasich Miklos*, *Rakovszky István*;

Vineri: conte *Zselénsky Robert*, conte *Zichy János*.

La alegerea din cercul Bega-Szt.-György.

Ecica-română, la III/2 1905.

Răspuns celor 10 militoni desertați: *George Lupșa paroh*, *Dămian Târlaiu inv.*, *N. Raichici paroh*, *Conda preot*, *Mariu Tempea paroh*, *P. Avramuț inv.*, *Iuliu Rașa inv.*, *I. Iosim Secoșanu proprietar*, *Teodor Secoșanu și G. Secoșanu*.

N'ași reflecta la răspunsul D-Voastre cătră cei „mai mulți alegători din Toracul-mic“ publicat în „Tribuna“ Nr. 31 dacă nu vă permiteați a mă întreba, că *fost-am eu la vre-o conferență de candidare în cercul nostru?*

Pentru a Vă satisface curiositatea, îmi i-au voie — a Vă răspunde — păcatele mele — că, eu nu, n'am fost. Dar fost-ați D-Voastră la vre-una?!

Eu a-și zice că ați fost, dar din răspunsul D-Voastre cătră „alegătorii din Torac“ rezultă cu mirare, căci nici D-Voastră nu ați fost la vre-o conferență! Durerea nesimulată Vi-o și esprimați în pasagiul următor, pe care îl reproduc din cuvânt în cuvânt:

„Ce a fost în trecut puțin o știu, sunt puțin de cei bătrâni, noi cei mai mulți tineri ne restrângem la prezent. Eșind din pasivitate prin activitate am cugetat că ni-se dă și nouă preoților, învățătorilor și inteligenței un teren pe care ne putem arăta activitatea și iubirea de neam. S'a disolvat dieta, prin urmare stam înaintea alegerilor pline de activitate și în cari și noi putem lucra. În cercul nostru însă ce să vezi? *n'am fost poștiți să ne strângem rândurile, n'am fost poștiți să ne validăm*“.

Ei bine. Și eu însumi constat, că în cercul nostru nu s'a ținut vre-o conferență de candidare cu program național, dar ca să spriginesc necondiționat candidatura națională a părintelui Vinc. Petroviciu, mie — vedeți D-Voastră — mi-a fost suficient să știu și să aflu:

1. Că s'a ținut o conferență națională la Sibiu unde a fost represintat întreg neamul românesc din patrie. (Asta ați știut-o și D-Voastre).

2. Că în acea conferență s'a decretat activitatea pe întreaga linie și toți Români am fost poștiți să ne strângem rândurile și să ne validăm la alegeri. (Asta încă ați știut-o și D-Voastră).

3. Că prin activitate ni-s'a dat și nouă preoților, învățătorilor și inteligenței noastre teren de activitate și prilej de a ne arăta iubirea de neam. (Și asta ați știut-o, că v'a fost dorința, cum înși-vă o spuneți.)

4. Că și cercul nostru a fost reprezentat în deplină competență prin părintele Vinc. Petroviciu, delegat ales în ultima adunare ținută baș în Torac înainte de interdictul lui Hieronymy. (Asta poate n'ați știut-o că sunteți încă tineri).

5. Că conferența națională din Sibiu a candidat pentru cercul nostru pe părintele Vinc. Petroviciu cu program național. (Asta ați declarat că nu o știați, fiind-că nu cetiți fo).

6. Că de presinte nimenea altul nu a candidat în cercul nostru cu program național afară de unicul: *Vincentiu Petroviciu*, peotul din Torac. (Asta de sigur ați știut-o și Dumneavoastră că ați votat contra lui).

7. Că încă și Nemții din Bega-St.-György și din Catrina i-au oferit lui Petroviciu candidatura. (Asta fără îndoială ați știut-o, căci s'a petrecut înaintea ochilor d-voastre).

8. Că părintele Petroviciu vorbește fluent patru limbi: românește, ungurește, nemțește și sârbește, taman potrivit cercului nostru poliglot. (Asta încă o știți. A dat probe strălucite și prin cerc).

Ei vedeți acum: mie mi-a fost suficient să le știu acestea, ca să spriginesc necondiționat, așa dară fără vre-o conferență prealabilă, candidatura părintelui Petroviciu.

Tot lucruri de-acestea pe cari d-voastre ori le-ați știut, ori nu le-ați știut. Dacă le-ați știut, atunci trebuia necondiționat să spriginiți candidatura națională (fie chiar a lui Petroviciu), ear dacă nu le-ați știut, — glasul poporului care mai deștept v'a arătat și calea, și dorința și aspirațiunile sale într'un chip atât de impozant, încât „după-ce ați văzut — înși-vă constatați — însuflețirea dela aceasta alegere,

însuflețire frumoasă, însuflețire nemaipomenită“, — acum stați zăpăciți, striviți și muștrați în conștiință cați vă șoptește tot mereu; *miliari dezertați*. „Și ar fi putut fi și mai mare și mai înălțătoare“, — tot d-voastre o ziceți. — De sigur, și învingeam dacă nu vă făceați coadă de topor.

Că nu s'a ținut conferință de consultare, de candidare, de rugare, de postitură, de închinăciuni, de știință, de neștiință, de teacă, de pungă sunt lucruri de nimica, sunt fire de paie, de carți, ca să vă scuzați, că totuși vă cufundați.

Și ce ați mai pfitit?! Cârcofală cu imală, umezeală cu fâscală.

Ca să știți așa-I dară, eu — cum zisei — n'am fost la nici o conferință.

Imi permit și eu a întreba fosta-ți d-voastre la vre-o conferință de candidare în cercul nostru?!

Valeriu Magdu,
paroh.

Blăstămății jidovești.

Am amintit în numărul de ieri, că rabinii din partea nord-estică a Ungariei pe bani au falsificat matriculele, așa că zeci de mii de Ovrei n'au servit nici două luni în armată. În comitatele Ugocia, Ung, Zemplén, Maramureș, Bereg, Szabolcs și Saros locuiește jidovimea în mase compacte și de mai bine de zece ani Jidovul din acele părți n'a fost cătană; natural atunci când n'avea bani, atunci îl lua, fiindcă rabinul fără bani nu-l scotia. Ceilalți nu făceau miliție, fiindcă în matricule erau însemnați ori ca morți, ori ca fete.

Toamna trecută însă s'a părut lucrul curios în ministerul de honvezi; au voit să știe, ce e cauza, de nu se produc și în acele locuri soldați. Toți, cari veneau, erau infirmi. O epistolă anonimă părea, că descurcă încurcata afacere. Ministrul a trimis să facă anchetă la fața locului pe secretarul ministerial Dr. Ortai. Dela mijlocul lui Decembrie până la sfârșitul lui Ianuarie a ținut ancheta, care a scos la iveală lucruri senzaționale. Se crede azi, că zece mii de Jidovi au fost scăpați de cătane prin falsificările rabinilor lor.

Să va porni anchetă mare și mai minuțioasă și se va deschide cercetare criminală.

Jidovimea nu se mulțumise numai cu aceea, că a înșelat statul; a văzut că Ortai e primejdie, au început colectă ca să-l mituiască. Nu le-a succes.

Au pus pe cărcmarul din Stropkó, la care mânca, să-l învenineze. Scopul criminal l-a aflat însă un confident al solgăbirăului, i-l-a comunicat lui Ortai, care n'a mai mâncat la cărcmarul acela.

Cercetarea criminală s'a început deja. Teancuri peste teancuri sunt actele pe judecătoriile cercuale. Cei ce au înșelat statul vor fi trași la răspundere. Vor mai fi interogați ofițierii fără sau pe lângă cari s'au făcut blăstămățiile jidovești.

DIN ROMANIA.

„Les Babesioses“. Dl Dr. V. Babeș, membru al Academiei Române, a prezentat Academiei o lucrare din cele mai importante, însoțind prezentarea cu următoarele cuvinte explicative:

„Am onorare a prezenta onor. Academiei Române, în numele d-lui profesor dela Facultatea de medicină din Paris, Blanchard, un exemplar din monografia elevului d-sale dl Dr. Chauvelot „Les Babesioses“.

Profesorul Blanchard a dat numele de Babesioses, unor boale produse de paraziți descoperiți de dl Babeș și pentru care mai mulți autori au adoptat numele de „Babesia“.

S'a constatat că aceste boale, cari fac pagube mari printre diferite animale, mai cu seamă printre boi și oi la noi în țară, există și în alte țări și că Babesia este parazitul cauzând cele mai mari pierderi economice printre animalele domestice din lumea întreagă.

Dl Dr. Babeș, în mai multe rânduri, a întreținut Academia de acest grup de paraziți de domnia sa, ocupând în sistemul organismelor un loc a parte între bacteriile și protozoarele sau mai bine zis reprezentând grupul cel mai inferior al celor din urmă.

Dl doctor citează câte-va cuvinte din această monografie:

„Par un véritable délit de justice, les parasites en question sont généralement désignés sous le nom impropre de piroplasma, cette dénomination étant de plusieurs années postérieure à la précédente.

„Nous indiquerons plus loin toute la synonymie et l'on comprendra mieux l'importance de la question de priorité. Quant à présent, afin de légitimer le titre que nous donnons à ce travail, nous avons tenu à restituer aux parasites qui vont nous occuper le seul nom qui leur appartienne conformément aux règles de la nomenclature zoologique.

„Les organismes endoglobulaires produisant l'hématurie des Mammifères, sont donc des „Babesia“: la maladie qui résulte de leur multiplication dans le sang ne doit pas par conséquent porter d'autre nom que celui de „Babesiose“. En adoptant cette terminologie, nous ne faisons que nous conformer à l'opinion judiciaire de M. le professeur R. Blanchard, qui a été le premier à établir cette rectification dont la justice ne peut être contestée par personne“.

Din această expunere reese că avem a face cu o descoperire de cea mai mare importanță, căci d-rul Babeș, nu numai că a descoperit cauza boalelor celor mai importante ale animalelor domestice din lumea întreagă, dar în același timp a descoperit și o lume nouă de ființe microscopice, cari nu sunt microbi și cari ocupă un loc aparte printre ființele viețuitoare.

Meritul d-lui Dr. Babeș este cu atât mai mare cu cât de zecina de ani, cei mai mari savanți din lumea întreagă au căutat cauza acestor boale teribile fără să le fi găsit, cu toate că mai cu seamă în America s'au creat institute și laboratoare speciale cu scopul de a găsi cauzele acestor boale.

Titlul acceptat de „Babesiosa“ face deci onoare nu numai descoperitorului, dar și institutului și țării noastre, care prin această descoperire a adus foloase imense lumii întregi, căci pe baza acestei descoperiri române, s'au găsit deja mijloace sigure pentru a preveni și a combate aceste boale.

Evenimentele din Rusia.

Petersburg, 6 Martie.

Prin terorism teribil le-a succes greviștilor să facă, ca munca să se sisteze în toate fabricile. 240.000 muncitori fac grevă. Arme n'au, numai granate de mână. Greva se estinde tot mai mult.

Berlin. Voss. Ztg. scrie, că Witte, fost ministru a căzut cu totul în digrație.

London. Preot Gapon după Daily-Express ar fi în Genf, de unde merge la Paris, însă pe jos și va călători numai noaptea, ca să nu-l prindă.

Războiul ruso-japonez.

Evacuarea Mucdenului.

— 6 Martie n.

După căderea lui Port-Arthur, firește, luptele de lângă Mucden au fost și vor fi cele mai decizătoare. Port-Arthur a căzut; a accelerat izbucnirea unei revoluții sociale în Rusia, pentru terminarea războiului a făcut atâta că a însemnat, că ori-ce pace favorabilă pentru Ruși e foarte departe și că fără jertfe mari nu se capătă pace.

Kuropatkin să apără el destul de jește în fața Mucdenului: dar soarta telor pare a fi decisă: o văd și Rușii și Petersburg se spune că Rușii au început evacuarea Mucdenului. Consiliul de război și prezidența țarului s'a exprimat, că Kuropatkin e pricina ultimei înfringeri.

Japonezii într'aceea acasă se pregătesc strașnic pentru a suporta și pe mai departe războiul. Vor compune o a cincea armată de 140.000 soldați. Trei divizii sunt în partea nord-estică a Coreei și au menirea să opereze contra Vladivostocului. Celelalte vor servi spre împresurarea flancului al Rușilor.

Pe câmpul de război lupta e înverșunată. Intre prizonierii japonezi sunt și tătarii dela Port-Arthur. Rușii în o luptă șrapnele au nimicit un întreg regiment japonez.

Paris, 6 Martie. După telegrame ruse până acum Rușii au respins toate atacurile Japonezilor; totuși în Petersburg e considerată critică situația, și cred, că Mucden trebuie cât de curând evacuat. Centrul flancului stâng rus au fost bătute, flancul drept însă s'a susținut vitejește. După luptă înverșunată de mai multe zile Japonezii au spart frontul rus. Pierderile ambele părți sunt foarte mari. Până acum zice, că au căzut 30—40.000.

Mukden. Flancul drept rus a început în prima Martie retragerea după lupta de la Cianpan. Nu departe de Maturan, lupta tajciu a fost luptă, în care Rușii au câștigat câteva puști-mașini. Intre prizonierii lor și soldați, cari au luptat sub Nogi la Port-Arthur. Rușii au mari pierderi, dar la Cianpan au nimicit un întreg regiment japonez. Rușii dau foc nutrețului de prizonieri Japonezii au atacat Cianpanul situat la Sandiapun și au înaintat în direcția lui lui Liao. Să așteaptă momente înalte sante. Se crede că o mare armată japoneză merge spre Fienling și-i posibil că taie relațiile cu China. În pozițiile medii ruse nu e nici o schimbare. Mukdenul e animat. Șireaguri trec trupele, ce merg să dea cu Nogi.

Tokio. Mareșalul Oyama anunță: „Jurul Singhing o trupă japoneză a început acum câte-va zile pe Ruși din pozițiile alungându-i 15 mile spre sud-ost dela Fienling. Pierderile dușmanului în zilele trecute au fost însemnate. Prăzile noastre sunt mari. Altele și magazinul de haine din Tabașca a căzut în mâinile mele.“

Tokio. Mareșalul Oyama continuă: „Frontul are forma unui semicerc mare bază e Saho. Armata dela dreapta se estinde până la un punct situat spre est dela Mucden, cea stângă spre vest dela Mucden. Oyama vrea să strângă tot mai mult împresurător. Kuropatkin e disperat; se susește să impedeze progresul Japonezilor luptându-se contra atacurilor îndreptate către flancurile proprii, voește să spargă cauză Japonezilor.“

Infringerea centrului rus.

Paris. După Echo de Paris și altele despre război sunt îngrijitoare.

Dr. VICTOR D. GRAUR

medie universal, profesor calificat de școale medii p. studiul higienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de falci. Tură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări și tratamente, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinți dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

preot, Adrian Popoviciu-Desean preot (Iaca) câte 6 cor., Dr. George Plopu jud. la tablă, Paul Făssie jud. la tribunal, Dr. Dem. Hiss adv., D-na văd. Ghite, Petru Popescu pleban, Mih. Hașăș preot câte 4 cor., Vas. Nicoruța preot, George Papp preot câte 3 cor., Dr. Ioan Boroș cand. de adv., George Drimba preot (Tobol), D-șoara Georgina Papp (Beiuș), văd. D-na Mathe, Greg. Torsan, Ioan Papp preot câte 2 cor., Ioan Vaiana preot (Iaca), Dr. Victor Fodor loc. med., Ios. Klitus, I. Bugariu preot; Teod. Stefan preot, Stef. Făt preot, Dr. Valer Hetcou preot, Ales. Filip notar și Eugen Nyéki stud. în drept câte 1 cor.

Fără de-a participa au binevoit a-și răscumpărat bilet următorii:

Ilustr. Sa Dr. Demetriu Radu episc. 25 cor., H. Sa Ioan I. Papp episcop 10 cor., Mng. Sa Vas. Mangra vicar 10 cor., Sp. D. Nic. Zigre avocat 10 cor. Mih. Veliciu avocat (Chișineu) 6 cor. și Teod. Oancea not. (B.-Lazar) 4 coroane.

Pe aceasta cale ne ținem de datorință a ne exprima cordialele noastre mulțămite tuturor marinoșilor contribuitor pentru îmbrășoșarea nobilului cauze.

În numele tinerimei române. *Oradea-Mare*, în 4 Martie 1905. Teod. Prodanoviciu, cassar. A. C. Hetcou, prsident.

— **Poetul Iosif în audiență la regele Carol.** Valorosul poet O. St. Iosif a fost Duminecă în audiență la regele României, cu care prilej i-a oferit trei volume din cele mai recente opuri ale sale și i-a mulțămite pentru decorațiunea „*Bene Merenti*“.

— **Astrologul indian și rășboiul.** Popoarele orientale de când cu rășboiul sunt în o continuă emoție. Faptul acesta e confirmat și prin următoarea împrejurare:

Astrologul indian Pandin Rammaraxan Iogschastri din Clompur a revoluționat întreaga Indie cu oroscopul său despre rășboiul ruso-japonez.

Incepând din 17 Martie — zice el — se va începe o serie de victorii ale Rușilor. În lunie Rusia va relua Port-Arthur și întreagă Mandjuria. În acelaș timp va fi însă o încăerare generală. În 14 Februar 1906 rășboiul va fi general și va ține trei spre-zece ani. Pământul va fi inundat de ruri de sânge.

Astrologul prezice apoi pentru luna lui Septembrie o epidemie mai nouă, ce egal va pustii Europa și Japonia.

— **Ce moștenește școala de antropologie din Paris?** O moștenire banală. *Lefèvre*, unul din cei mai entusiaști protectori ai ei a prevăzut următoarele în testamentul său:

Eu las școlii de antropologie capul, fața, craniul și creierii; alte părți, numai de-s de lipsă.

Și mai lasă Lefèvre 30 bilete de câte o mie franci.

— **„Mica cronică“.** Sub acest titlu modest, gazeta închipuitorilor dela Brașov scrie pe trei coloane, chipul un răspuns la notița ce am luat despre cea mai proaspătă și detestabilă apucătură a... *zeșecului*. Ear ca să se arate cum înțelege urbanitatea în presă, veteranul de sub Tâmpa folosește termenii ca: „il rămă“, „lătrături“ etc. Săgețile (boante, nu-l vorba, dar în fine săgeți și veninoase!) le îndreaptă indeosebi împotriva directorului nostru, făcându-l pe el responsabil pentru „condamnabila“ hotărâre ce a luat clubul naționalitaților *unanim* de a se face protocelele clubului în limba ungurească. Și culmea răutății aci și-o arată magul de sub Tâmpa: dacă a urmărit cu atenție cele petrecute în clubul naționalitaților și cele comunicate în „Tribuna“, d-sa putea afla, că nici dl Russu, nici dl Mihali nu au fost de față la constituirea clubului, ci erau la Cehul Silvaniei și deși iau solidaritate cu ceilalți colegi, adevărul este că n'au participat la primele ședințe ale clubului, și astfel n'au determinat care să fie limba protocolară a clubului. Vorba e că cei dela gazeta brașoveană au încetat de mult să discute basași pe fapte și adevăr, ci numai din punct de vedere al meschinilor lor interese și a invidiei care-i „rămă“ Ceca-ce ne și dispenzează le dăm vre-o conziderație.

— **Jurnalistica americană.** „Newyork Tribune“ publică o știre de tot americană. În modul următor scrie foaia americană:

— Dela corespondentul nostru. —

Besoer (Minussota), 10 Februarie.

Un muncitor ce lucra la un om cu numele Argonvele din rămășag a beut nitroglicerin și apoi a plecat acasă. Pe drum a căzut în zăpădă. A doua zi l'au găsit de jumătate înghețat. Stă-

pănu-său l'a dus acasă, l'a culcat în odaia sa și după ce a încălzit bine odaia, a închis-o și-a mers după medic. Până când s'a întors, nitroglicerinul în urma căldurii mari a explodat și când Argonvele a venit acasă n'a mai aflat nici casă; o nimicise esplosia. **Învățătura:** nu bea nitroglicerin.

— **Grea acuză contra unui învățator.** Sâmbăta trecută a ajuns la poliția din Budapesta învățatorul K. G. pentru o grea crimă. El e aplicat la o școală poporală din Budapesta și e acuzat, că a voit să facă atentat contra unei fetițe de 8 ani. Cazul s'a întâmplat la poarta unei case din o stradă foarte vioae. Copila a țipat și învățatorul a fugit. Sâmbăta se plimba copila cu mamă-sa pe stradă; pe cine întâlnește. Copila îl-a arătat; mama a început să-l facă scandal și degeneratul învățator a ajuns la poliție.

— **Văduva lui Sergius.** Mai alaltăeri se svonise, că Elisabeta, văduva marelui duce Sergius, după un an de jale, se va mărită imediat. Unele ziare desmint știrea asta și adaogă, că încă nu se știe: rămănea-va în Rusia, ori merge acasă pentru totdeauna în marele ducat *Hesen*.

— **Cine nu știe să luere.** Poliția din Paris cu prilejul unei raziie a prins și pe un om bătrân, alb că zăpada la păr. Comisarul de poliție a interogat pe bătrân, care a spus cu orgoliu următorul:

— A 29-oară mă bagă d-ta în temniță; probabil, că asta va fi și ultima. De aceea vreau să-ți spun, cine sunt. Ortacii mei mă numesc regele lor, numele mi-e marchisul Sein Samis Manfauz. M'am născut în 1829 și sunt ultimul membru al vestitei familii.

Dup'aceea scoate un pergament din buzunar, din care comisarul s'a convins, că bătrânul are drept. Când l'a întrebat, de ce duce o așa viață, a zis, că strămoșii lui nu i-au lăsat nici o avere și el nu știe lucra — familia Samis a căpătat titlul de marchis dela Henric IV.

— **Balonul nou al lui Zeppelin.** Cine s'a interesat de istoria și dezvoltarea balonului, de bună seamă își aduce aminte de încercările, ce le-a făcut anii trecuți Zeppelin, Curiositatea lumii a fost foarte mare; dar când era să și-l arate în fața unui public numără sa esperiat, că nici balonul său nu știe să sboare. Se svonește acum, că Zeppelin își bate capul să aște o nouă mașină de sburat. La vară va fi gata, mașina va avea formă de țigară și va reprezenta 80 puteri de cai. Samănă la construcție cu cea dintăiu.

— **Despăgubirea pescarilor din Hull.** Să zice, că banca Dogger cere dela guvernul rus 65.000 livre sterlingi despăgubirea pentru jertfa dela Hull.

— **Om nevinovat executat.** Se telegrafează din *New-York*: muncitorul Adolf Bloch s'a prezentat eri la poliție și a mărturisit, că a omorât o femeie în *Allietown*, în Pensilvania. Pentru acest omor nu de mult a fost executat fratele lui Bloch. Bloch, care nu știe nici scrie, nici cete, n'a aflat nimic până acum de soartea frate-său. A început să sbiere ca un nebun și s'a prezentat imediat la poliție, unde a spus, că el a fost ucigașul.

— **O comună fără femei.** În comuna spaniolă Villacana de lângă Toledo se pertractează un proces nemaî pomenit. Toate femeile satului — o suntă-cincizeci și două la număr — sunt acuzate pentru furt. Judecătoria le-a condamnat pe toate. Dacă nu se schimbă sentința, rămăne sutul fără femei.

— **Bulgarii contra tirăniei rusești.** În Sofia se pregătesc demonstrații antiruse. Lunii societatea studenților din incidentul aniversării eliberării Bulgariei au ținut meeting, unde au protestat contra crimelor tinarismului ruseș și contra biurocrației bulgare, care e rusofilă.

— **Fluidul — Elsa al lui Feller,** e cel mai eficace și sigur medicament la foarte multe boale spre pildă: dureri de spinare pinghiuri, vătămări muscular, scrinteli, colice cerebrale, influență ș. m. d.; are bună influență contra lipsei poștei de besică ș. m. d. Epistole de mulțămite mai mult, decât 65.000. Se trimite franco flacoane mici or 6 flacoane (sticle) duple pentru 5 coroane. Eugen V. Feller, Stubica Templom uteza (Zágráb m.). — Sunt foarte recomandabila, ca purgative de stomac *pilulele* — *Elsa*. Un pachet: 6 cutii franco 4 coroane.

POSTA REDACȚIEI.

Dlul P. B. în O. Adresează-te la Ganz e Cnie în Budapesta.

PARTEA LITERARĂ

PRIMĂVARA LITERARĂ.

— Către cei aleși ai tinerimei de astăzi. —
Omer a scris Iliada, Alexandru
au pus puncte și virgule.

Fie-care eroare cuprinde, după cum se și un grăunte de adevăr. Teoria despre influența mediului asupra manifestărilor literare e arătată cel puțin în parte, ea se aplică, socotim, la toți aceia, care ies învingși din arena literaturii artistice. De obicei, aceștia sunt biruiți nu de păcatele lor, ci și de ale altora.

Exemple avem destule, chiar și la noi. Mulți ne adncem încă bine aminte de unele mere apariții literare de acuma vre-o cincizece ani. Deși elevi, dar folosindu-ne de talenta unor programe mai îngăduitoare, au tot felul de allotria. Cetiam aproape totdeauna cădea sub ochi, iar sub ochi ne veniau, în mai întâiu de toate, scrierile care făceau multă vlvă. Era vremea lui Zola.

Și, remarcabilă coincidență: tot cam tuncî era în floare la noi și propaganda socialistă. Chiar și copiii — ei mai ales — se diau la lucruri mari. Vestea că pe la colitură orî lăptăria cutare, a trecut X. venind dintr-o țară tainic împărțită colegilor mai de seama Marx, Engel, Crotchin... erau nume de zilele. Apoi, după Crotchin, Engel, Marxiu la rând cele literare, adecă Zola.

Dar nu numai el. Aveam și noi o mică „recepție“ zolistă. Era vremea când cerșetorii, oștinovropații, cei întinați de inest... erau satele literare de predilecție. Se părea unor infirmitățile și zdrențele singure sunt de folos pentru a naște emoții literare.

S'au dus. Puține încercări din acele vremi vor fi mai rămas înainte cuiva cu oarecare prestigiu literar. Și de aceea, este o adevărată răcorire sufletească, să vezi că literații de astăzi s'au întors spre direcția sănătoasă, urmându cum instinctiv de toți scriitorii noștri care au fost în inspirația lor mai întâiu de toate în literatura noastră.

Căci chiar în vremea zolismului nostru, chiar pe vremea când vitrimele librărilor puse a se împodobi cu Florile Răului de la Baudelaire), curentul literar autohton, în albia sa, era puternic și neturburat. Pe tocmăi, Eminescu dădea un extraordinar exemplu figurilor noastre istorice: bătrânului Voevodă, lui Ștefan-cel-Mare și Sfint (la al cărui mânt, poetul ingenunchiase din frageda tină cronicarilor și întregului nostru trecut de rir. Acest trecut, al nostru, umplea până în tătă sufletul artistului, încât chiar și creațiile fantastice rămăneau tot în preajma pământului și poporului românesc. Arald al Avarilor, de Hamlet barbar, e robul blând al „reginei nărene“. Pe vrăjitorul lui Odin, pe cel strălucit de zile, în templele lui de gheață, Eminescu trezește din somn de dragul aceleiași fecior „câmpiile dunărene“. Tot atunci — și poartă tuncî pentru întâiași dată — laturea religioasă cam naivă, a vieții noastre istorice tainice, năstirilor înălțate de pietatea strămoșilor, sunt luminate măcar în treacăt de imaginația mare scriitor, când monahii, „păzitorii legii mântene“, înconjurau cu făclii sicriul întru ruia îgenunchiase Arald incremenit. Atunci, și peste viața noastră literară a căzut în întâiaș dată raza blândă a admirației geniu: Epigonii, c. un fel de „Carmen seculare“ încheie cu o laudă sărbătorească (și de prea indulgentă pentru unii) tot trecutul literar în ale scripturilor românești. Prin monahii literar plăsmuit de geniu lui Eminescu, românesc se înfățișează atunci pentru întâia dată în formele artei înalte, sub al cărui de acuma înainte nici o uitare și nici o dență nu-l mai poate atinge.

După ce Alexandri ne purtase în zădărnină a altor vremuri cu eroicul său Căpitan Plaiu, cu minunata poemă dela Rovine, cu simplu și bătrănesc „grăim“ Doamnă, către Eminescu în plinătatea sufletului său rar și că un veac de aur se apropie pentru literatura noastră veche și n'țeleaptă, că se află în sufletul nostru o adevărată comoară de tineră originalitate.

Redactor responsabil: Sever Boss.
Editor-proprietar: George Nichia.

INSERTIUNI și RECLAME.

Un candidat de avocat cu practică pen-
a conduce cancelaria perfect în stil
omân și maghiar să primește numai decât
e lângă condițiuni favorabile în cancelaria
avocaturii **Dr. Mátyás Lázár**, Sibiuu, Strada
rezului Nr. 11. 552

Cele mai cu sic uniforme și articole
ntru uniforme în prețurile cele mai mo-
erate pregătește:

Braun János și Soțul

croitorul regimentului de cavalerie Nr. 12.
Strada Szalacz și Kölesey 6.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu. 106
ARAD, Piața Libertății
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

Ujházi Ede

giuvaelier
atelier de gravuri
Arad, Salacz-utca 1. (Andrássy-tér.)
(gravări de monograme, embleme, inscripții)

Execută specialități de giu-
vaere, tot felul de reparări
abatjour etc. Schimbări
de aur și argint conform
cursului de zi.
Comande din provincie să execute prompt.
Asortiment de articole de optică.
Reparări de oroloage.
Prețuri culante.

464

Primul

și singurul institut de
specialitate p. spălarea
și curățirea rufelor

306 al lui
Bettelheim K.
ARAD, Aulich Lajos-u. 2.
Nr. Telefonului 184.

Vindecarea deplină

a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngășă
a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul
instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla pun-
tual locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât
de adînc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza
acestei examinări poți cu singuranță afla și calea pe care
ajungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face
acasă fără de a-și împedeca ocupațiunile. Dacă cineva
nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu
deamăruntul și după ce va fi esaminată va primi deslu-
șirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea
în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răs-
puns După încheierea curei, au la see scrisorile se ard
repreșă se retrimit.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul special
al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kere-
pesi-ut 10) unde cu bunăvoința și conștiințioasă capătă
ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale
unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc,
trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palócz
vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din funda-
ment cu metoda sa proprie de vindecare și casurile
cele mai neglijate, boalele de beșică, de țeve, de testicule,
de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilis-
ului, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce
se țin de organele sexuale femeiești. Pentru femeie e salo
de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă
insuși dr. Palócz dela 10 ore în. a până la amasă!

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist
Budapesta VII, Kerepesi-ut 10. 272

HEGEDŰS JÓZSEF
ciasornicar ARAD. juvaelier
— Piața Boros Béni și colțul străzei Nádor. —

Chronomètre Alpina

PARIS 1900
Cel mai
ESCELENT
ciasornic
al veacului.
Union
Horlogère
BIENNE - GENÈVE.

Cadouri de Crăciun și Anul nou.
Prețurile cele mai ieftine

Atențiune la firmă!
S'a deschis
Bazarul de pe piața Libertății
unde se vind pentru prețurile cele mai culante tot
felul de obiecte pentru
cadouri de crăciun și anul nou
precum: ciorapi, tricouri, jucării, obiecte pentru fumst,
săpunuri parfumate, ciorapi pentru bărbați, dame și
copii, gîamantane de școală și piață, mășae și batiste
alte multe lucruri alese pe cari nu le înșirăm aci.
Cu deosebită stimă: 450
Rosemberg József
BAZARUL CEL MAI IEFTIN!

Atențiune!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public,
că în magazinul meu sunt expuse și se vînd cu prețuri eftine
Obiecte de lucu Japoneze și Chineze

asa d. e.: Broderii, Paravane, Vaze, Service de ciai și
cafea, Figuri de bronz, obiecte Clausané, Asme, Cane de
ciai chineze în diferite forme.

E de însemnat că aceste obiecte au fost importate
direct din Japonia.

Se pot primi fără să fie cineva silit să le cumpere.

RUBINSTEIN MOR, expeditor

Piața Libertății Nr. 13, locsul magazinului.
Se pot vedea dimineața dela 8-10 și după masă dela 1-5. 523

Numai pe scurt timp!

Noutăți de senzație!

Am onoare a înștința pe onoratul public, că pe
bulevardul Principele Josif (József főherceg ut) Nr. 11

Am aranjat un atelier electrical de fotografie pe hârtie

în care în decurs de 5 minute fac o fotografie admi-
rabilă pe hârtie, pe care onor. public o poate lua
imediat, cu prețuri fabuloase de eftine:

- 1 fotografie vizit până la trei persoane 25 cr. (50 fl.)
- 1 grupă cabinet 50 cr. (1 cor)
- 3 cărți postale cu fotografia 1 cor.

Solicitând visitarea onor. public
Rămân cu deosebită stimă

Kohn Lajos
fotograf.

473

„PĂDUREANA“ institut de credit și economii, societate pe acții în Liget.

C O N V O C A R E.

Onorații acționari ai institutului de credit și economii „Pădureana” societate pe acții în Liget se convoacă și sunt rugați să participe la a

III-a adunare generală ordinară,

care se va ține în 19 Martie st. n. la 10 ore a. m. în școala gr.-cath. din Liget.

Obiectele adunării:

1. Raportul direcțiunii despre gestiunea anului 1904.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Concluz asupra rapoartelor de sub 1 și 2 asupra bilanțului despre gestiunea anului 1904 și asupra întrebunțierii profitului curat.
4. Darea absoluturului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
5. Alegerea alor 7 membrii ai direcțiunii a căror mandat de 3 ani a expirat.
6. Alegerea alor 5 membrii ai comitetului de supraveghiere a căror mandat a expirat.
7. Staverirea onorarului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
8. Alegerea a doi membrii pentru verificarea protocolului adunării generale.

Liget, la 28 Februarie 1905.

Direcțiunea.

Active.	Contul Bilanțului.		Pasive.	
	Cor.	b.		
Casa în numărar	1015	16	Capital de acții	20000
Cambii de bancă 48224.—	88218	—	Fond de rezervă	2306
Cambii hipotecate 39994.—	135144	—	Depuneri spre fructificare	11693
Capital de acții nevărsat	396	—	Cambii reescomptate	55467
Mobiliar 440.—	9885	—	Interese transitoare	1046
după amortisare de 10% 44.—	97536	—	Profit curat	1541
Diverse conturi debitoare	92054	81		
Interese de reescompt antic				
				92054

Spese.	Contul profit și Perderi.		Venite.	
	Cor.	b.		
Interese la depuneri spre fructificare	713	02	Interese după cambii de bancă	7498
Interese de reescompt	6272	18	Interese după cambii hipotecate	2166
Contribuțiune erarială și comunală	509	25	Proviziune	483
Contribuțiune 10% după inter. la depuneri	71	32		
Salare	513	—		
Spese de cancelarie	299	02		
Chirie	135	40		
Honorariu direcțiunii	50	—		
10% amortisare din mobiliar	44	—		
Profit curat	1541	26		
	10148	45		10148

Liget, la 31 Decembre 1904.

Corneliu Teaha m. p., director

Giga Bojin m. p., contabil

Direcțiunea:

Corneliu Teaha m. p.

George Bordoș m. p.

Giga Bojin m. p.

Ioan Caprar m. p.

Teodor Lenger m. p.

Pavel Cârnu m. p.

Mita Nicolaevici m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul present al bilanțului precum și cel al venitelor și sarcinilor și confruntându-le cu cele principale și auxiliare purtate în bună regulă le-am găsit cu acelea în consonanță și exacte.

Comitetul de supraveghere:

Dimitrie Vancu m. p.

Ioan Lenger m. p.

George Cârnu m. p.

Giga Bojin m. p.

Propunerea direcțiunii:

referitoare la împărțirea profitului de coroane 1541.26.

1. 50% dividendă acționarilor	Cor.	932.40
2. Fondului de rezervă		608.86
Total	Cor.	1541.26

Direcțiunea.